

Nr 72.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1932 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av rätt till s. k. rekreatiönsresor för viss personal vid försvarsväsendet med tjänstgöringsort i Boden jämte två i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 16 mars 1932 dagtecknad proposition (nr 229), vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet öfver försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att rätt till företagande av vissa rekreatiönsresor mot nedsatt avgift enligt enahanda grunder, som stadgats i Kungl. Maj:ts brev den 1 november 1929 angående sådan rätt för viss i Boden tjänstgörande personal, må beredas dels pensionerad personal i arvodesbefattning vid försvarsväsendet med tjänstgöringsort i Boden, dels ock underbefäl, som räknar minst fyra anställningsår vid truppförband i Boden.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft *dels* en inom andra kammaren av herrar *H. Lundström* och *R. Selberg* väckt motion (nr 180), vari hemställt, att den genom kungl. brev den 1 november 1929 för viss personal i Boden beviljade rätten till s. k. rekreatiönsresor måtte utsträckas att omfatta även i kungl. brev den 24 juli 1919 omförmälda förmän och likställda;

Motioner

dels ock en inom samma kammare av herr *E. Andersson* i Stockholm väckt motion (nr 506), vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att rätten för befattningshavare, anställda vid försvarsväsendet i Boden, till s. k. rekreatiönsresor skall omfatta även de därstädes anställda arbetarna, vilka enligt gällande bestämmelser äro berättigade att åtnjuta semester.

Med stöd av § 46 riksdagsordningen har utskottet inhämtat yttrande från arméförvaltningen öfver motionen II: 180 (Bilaga).

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

*Kungl.
Maj:ts
förslag.*

Departementschefen har inledningsvis lämnat en redogörelse över tidigare fattade beslut angående beredande av rätt till s. k. rekreationsresor för viss i försvarsväsendets tjänst anställd personal i Boden.

Härefter har departementschefen meddelat, att förslag nu framkommit om ytterligare utvidgning av berörda förmån. Sålunda har svenska underofficersförbundet uti en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse, dagtecknad den 10 september 1931, gjort framställning angående beredande av rätt till s. k. rekreationsresor åt pensionerad personal i arvodesbefattning vid försvarsväsendet med tjänstgöringsort i Boden.

Vidare har, framhåller departementschefen, uti en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse, dagtecknad den 19 december 1931, försvarsväsendets underbefälsförbund hemställt, att fast anställt manskap vid de i Boden förlagda truppförbanden måtte medgivas rätt till s. k. rekreationsresor enligt enahanda grunder som stadgades i Kungl. Maj:ts brev den 1 november 1929.

Sedan departementschefen redogjort för innehållet av nämnda båda skrivelser och myndigheternas däröver avgivna yttranden, har han i fråga om nämnda framställningar anfört följande:

»Vad beträffar den av svenska underofficersförbundet gjorda framställningen angående beredande av rätt till rekreationsresor åt den pensionerade personalen i arvodesbefattning vid försvarsväsendet med tjänstgöringsort i Boden, hava samtliga i ärendet hörda myndigheter tillstyrkt bifall till densamma. I likhet med myndigheterna finner jag intet vara att erinra mot ett bifall till denna framställning.

Vad åter angår försvarsväsendets underbefälsförbunds hemställan om utsträckande av rätten till rekreationsresor att jämväl omfatta det fast anställda manskapet vid i Boden förlagda truppförband, hava de över denna framställning hörda myndigheterna givit uttryck åt olika uppfattningar. Sålunda hava arméförvaltningens civila departement, järnvägsstyrelsen och statskontoret ställt sig avvisande mot ett bifall till framställningen, medan chefen för generalstaben tillstyrkt densamma och försvarsväsendets lönenämnd föreslagit, att framställningen måtte på det sätt bifallas, att underbefäl, som räknar minst fyra anställningsår vid truppförband i Boden, berättigas att åtnjuta här avsedd förmån.

Att helt avvisa underbefälsförbundets hemställan synes mig icke vara med rättvisa och billighet förenligt. Å andra sidan torde tillräckliga skäl icke föreligga att låta allt fast anställt manskap i Boden komma i åtnjutande av ifrågasvarande förmån. En förutsättning för förmånens åtnjutande synes mig böra vara, att anställningen blivit av mera varaktig natur. Lönenämndens förslag, att rätten till företagande av resor mot nedsatt avgift skulle göras beroende av fyra års anställningstid i Boden samt av vunnen befordran till underbefäl, synes mig innebära en godtagbar lösning av förevarande spörsmål. Ett bifall till förslaget torde vara ägnat att bidraga till befrämjande av manskapsrekryteringen i Boden. Visserligen föreligga på grund av rådande arbetslöshet för närvarande icke några nämnvärda svårigheter med avseende å rekryteringen.

Vid en återgång till mera normala förhållanden å arbetsmarknaden torde man emellertid hava att räkna med, att dylika svårigheter, i likhet med vad tidigare varit fallet, skola uppstå.

Järnvägsstyrelsens förut omförmälda hemställan om ersättning för minskning i statens järnvägars biljettinkomst finner jag mig med hänsyn till den ståndpunkt statsmakterna tidigare intagit till förevarande spörsmål icke böra förorda.»

Såsom departementschefen erinrat, avsåg rätten att komma i åtnjutande av nedsättning i resekostnaderna till en början allenast officerare och underofficerare jämte vederlikar med beställning på aktiv stat vid de tre passage-truppförbanden Norrbottens regemente, Bodens artilleriregemente och Norrbottens artillerikår. Beslut härom fattades vid 1925 års riksdag i syfte att utgöra ett led i åtgärderna att underlätta rekryteringen av officers- och underofficerskårerna vid nämnda truppförband. Sedermera har i enlighet med särskilda av riksdagen åren 1929 och 1931 fattade beslut rätt till färd mot viss nedsatt avgift (s. k. rekreationsresor) tillerkänts dels samtliga officerare och underofficerare jämte vederlikar på aktiv stat med förläggningssort i Boden samt till övergångsstat tvångsvis överförda beställningshavare, vilka förordnats att i Boden uppehålla befattningar, som enligt gällande organisation skola bestridas av pensionerad personal, eller eljest tagas i anspråk för ständig tjänstgöring i Boden, dels ock i Boden ständigt tjänstgörande extra ordinarie tjänstemän vid lantförsvaret, vilkas avlöning m. fl. förmåner utgår enligt kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215), ävensom sådan i Boden ständigt tjänstgörande kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal, som avses i 4 kap. av nämnda kungörelse.

Utskottet har icke kunnat undgå att finna, hurusom förmånen av s. k. rekreationsresor givits en omfattning, som från början knappast varit avsedd eller med det åsyftade ändamålet helt överensstämmande. Uppmärksammas må, att varje av riksdagen beslutad utvidgning av sagda förmån städse medfört nya krav från andra personalkategorier, som ansett sig äga lika stor rätt att komma i åtnjutande av densamma. Vidare är att märka, att några enhetliga bestämmelser beträffande förutsättningarna för åtnjutande av sagda resekostnadsförmån icke finnas, utan riksdagen har måst fatta sina beslut efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall. Vid angivna förhållanden och då det icke bör lämnas ur sikte att jämväl annan personal såväl vid som utom försvarsväsendet med lika stort fog kan göra anspråk på ifrågavarande förmån, torde ett fortgående på den inslagna vägen icke för närvarande vara tillrådligt. Utskottet har därför ansett sig icke kunna tillstyrka vare sig Kungl. Maj:ts proposition eller de i ämnet väckta motionerna.

Utskottet vill emellertid framhålla, att, därest en ytterligare utvidgning av rätten till rekreationsresor anses böra ske, utredning dessförrinnan torde böra verkställas beträffande såväl den omfattning, desamma lämpligen böra erhålla som ock i vad mån biljettprisnedsättningen medför kostnadsökning för statens järnvägar.

*Utskottets
yttrande.*

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att såväl Kungl. Maj:ts proposition som herrar Lundströms och Selbergs samt Anderssons i Stockholm motioner (II: 180 och II: 506) icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 22 april 1932.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Kvarnzelius, Lindblad, Widell, Nilsson* i Malmö, *Rosén, Johansson* i Fredrikslund, *Wallés, Bergström, Ernfors, Thelin* och *Nilsson* i Fredriksfält samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Rästock, *Wiklund* i Brattfors, *Jansson* i Falun, *Nilsson* i Bonarp, *Holmgren, Eriksson* i Stockholm, *Nilsson* i Örebro, *Persson* i Fritorp, *Danielsson, Ward, Jönsson* i Revinge och *Svensson* i Grönvik.

Bilaga.

Till Riksdagens statsutskott.

Genom beslut den 12 februari 1932 har Kungl. Maj:t, på framställning av Eder, anbefallt Kungl. Arméförvaltningen att till Eder avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare av H. Lundström och R. Selberg väckt motion, nr 180, om beredande av rätt till så kallade rekreativresor för vissa vid truppförbandens i Boden verkstäder anställda arbetsledare m. fl.

I anledning härav får Kungl. Arméförvaltningen anföra följande.

Den i motionen avsedda rättigheten för viss personal i Boden att mot nedsatt avgift företaga resa i rekreationssyfte å statens järnvägar tillkommer enligt Kungl. brevet den 1 november 1929 officerare och underofficerare med vederlikar å aktiv stat med förläggningssort i Boden ävensom till övergångsstat tvångsvis överförda beställningshavare, vilka förordnats att i Boden uppehålla för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar eller eljest tagas i anspråk för ständigt tjänstgöring därstädes.

Genom Kungl. brev den 26 juni 1931 har vidare förmånen ifråga utsträckt att omfatta i Boden ständigt tjänstgörande extra ordinarie tjänstemän vid lantförsvaret, vilkas avlöning m. fl. förmåner utgår enligt kungörelsen den 22 juni 1928, nr 215, med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, ävensom sådan i Boden ständigt tjänstgörande kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal, som avses i 4 kap. av nämnda kungörelse.

Frågan om ytterligare utsträckning av rätten till rekreationsresor har sedermera varit föremål för behandling av Kungl. Arméförvaltningens civila departement i underdånigt utlåtande den 16 oktober 1931 i anledning av remiss å en av svenska underofficersförbundet gjord framställning om att även i arvodesbefattning tjänstgörande pensionerad personal med placering i Boden skulle komma i åtnjutande av ifrågavarande förmån. Denna framställning lär fortfarande vara på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

Vidare har Arméförvaltningens civila departement den 29 januari 1932 avgivit underdånigt utlåtande i anledning av remiss å en framställning från Försvarsväsendets underbefälsförbund angående rätt till rekreationsresor mot nedsett avgift även för i Boden tjänstgörande fast anställt manskap. I nämnda utlåtande uttalade departementet vissa betänkligheter mot en ytterligare utsträckning av ifrågavarande förmån och förklarade departementet sig i varje fall icke kunna tillstyrka, att densamma skulle tillkomma *allt* manskap. Därest en utsträckning överhuvudtaget borde komma till stånd, borde den begränsas till innehavare av på stat uppförda furirsbeställningar samt av innehavare av dylik beställning få åtnjutas först från och med det kalenderår, varunder vederbörande uppnår 29 års ålder.

Även denna framställning lär fortfarande vara på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

Av det sålunda anförda framgår, att tid efter annan fråga uppkommit om utsträckning av förmånen av så kallade rekreationsresor. Enligt Arméförvaltningens åsikt synes dock härvid en viss försiktighet böra iakttagas.

Redan om en utsträckning av ifrågavarande förmån till en viss grupp underbefäl måste möta betänkligheter, göra dessa sig än starkare gällande beträffande den i motionen avsedda personalen. De särskilda omständigheter, vilka motiverat medgivandet av nämnda förmån åt vissa personalkategorier, torde sålunda icke kunna anses föreligga beträffande de arbetsledande förmännen. Härutinnan får Arméförvaltningen framhålla, att på sätt framgår av 1925 års försvarsproposition, förmånen i fråga huvudsakligen och i första hand tillkommit för att underlätta rekryteringen av officers- och underofficerspersonalen i Boden och såsom ett komplement till det gällande passagesystemet. Då underofficerskårerna besättas genom befordran av underbefäl har Arméförvaltningens civila departement — likaledes för rekryterings underlättande — ansett sig kunna ifrågasätta förmånens utsträckande till visst underbefäl.

Någon svårighet att besätta befattningarna för arbetsledande förmän har emellertid, såvitt Arméförvaltningen har sig bekant, icke förefunnits. Härtill kommer att sistnämnda befattningar i allmänhet rekryteras med personer, som äro födda och uppvuxna i Övre Norrland och vilka således äro vana vid därstädes rådande klimatiska förhållanden.

Vidare torde ett medgivande av rekreationsresor åt de arbetsledande förmännen kunna medföra krav på motsvarande förmån åt arbetare i allmänhet. Dessa båda personalkategorier kunna nämligen icke anses strängt avgränsade från varandra utan arbeta de under i huvudsak liknande förhållanden och äro underkastade ungefär samma villkor. Då ett medgivande av ifrågavarande förmån till samtliga arbetare måste anses fullständigt uteslutet, vill det synas Arméförvaltningen mindre välbetänkt att i de nu gällande bestämmelserna vidtaga en sådan utvidgning, som i motionen föreslås. Enligt ämbetsverkets åsikt torde nyssnämnda bestämmelser med däri redan förut tillstyrkta modifikationer få anses på ett i stort sett tillfredsställande sätt avgränsa de personalkategorier, som rimligen kunna göra anspråk på några förmåner i hithörande avseende,

varför en rubbning av desamma torde kunna befaras medföra icke önskvärda konsekvenser.

I den mån de arbetsledande förmännen vid vissa verkstäder och dylikt intaga en från arbetarna mera avskild ställning och utöva en verklig arbetsledande verksamhet, torde för övrigt hinder icke möta, att, därest för göromålsens utförande vissa permanenta förmansbefattningar kunna visa sig erforderliga, för dessa befattningar kvalificerade förmän framdeles kunna inordnas under gruppen icke-ordinarie befattningshavare, varigenom de automatiskt komma i åtnjutande av förmånen av rekreationsresor.

Under åberopande härav och då en ändring av gällande bestämmelser i enlighet med motionärernas förslag synes kunna medföra vittgående konsekvenser beträffande icke blott försvarsväsendets personal utan även annan statsanställd personal i Boden, anser Arméförvaltningen sig icke kunna tillstyrka bifall till motionen.

Stockholm den 1 mars 1932.

H. de Champs.

Ludvig E. Hammar skiöld.

Edvin Ström,
föredragande.

Ax. Hultkrantz.

Carl Edv. Sterky.

/ Adolf von Post.